

Ozir po svetu.

Pisma o samostanih srbskih.

(Dalje.)

Nemanja je imel tri sine: Štefana, Vuka in pa Racka. Štefan je podedoval po očetu kraljestvo, se je kakor njegov oče Nemanja posvetil, in oba ležita kakor sem gori povedal, skupaj v Studenici, kjer jih narod ko svoja svetnika časti. Vuk, drugi Nemanjev sin, je bil malovreden in državi na škodo. Racko, tretji sin Nemanjev, je bil pa za srbsko cerkev to, kar je bil njegov oče za srbsko državo, in se je posvetil kakor njegov oče in brat Štefan. Racko, kraljevič srbski, se je rodil l. 1170. ali 1169. Ta mladi sin Nemanjev bil je lepe rasti, bistrega uma in veselje svojih pobožnih starišev. Še ko mali fantič je najrajši bral sv. pismo, je rad v cerkev hodil in molil. Bil je krotak, in njegova edina želja bila je samo Bogu služiti. Enkrat je prišel nek slavjansk menih na dvor Nemanjev, ali je bil Rus, ali Srbin ali Bulgarin, tega ne vem. Slavjan je bil, pripovedoval je o življenju menihov na Sveti Gori. To je pa pobožnemu Racku silno dopadlo, tako, da je sklenil tudi na Sveto Goro iti in tam Bogu služiti. Dogovoril se z menihom, gre na lov v neko hosto, kjer ga je po dogovoru menih čakal, pa hajd! na Sveto Goro brez znanja in dovoljenja starišev! Ko Racka z lova le ni, se pobožni stariši prestrašijo in ga dajo po vsem kraljestvu skrbno iskati. Poslance pošljejo tudi na Sveto Goro, kjer so ga tudi našli v slovanskem samostanu. (Bilo je takrat na Sveti Gori že več slovanskih samostanov.) Ker Racko še ni bil ostrižen in ne še preoblečen, zato ga poslanci zahtevajo nazaj. Al Racko nekako poslance prevari in se dá ostriči in v meniško obleko obleči. Zdaj ga niso mogli poslanci več nazaj zahtevati in Racko jim dá svojo posvetno obleko in svoje lase, da pokažejo starišem, da je res menih v samostanu Vatopedi pod imenom Sava. Ko oče Nemanja vidi, da nikakor več svojega sina nazaj dobiti ne more, pošilja mu obilne darove, s katerimi je Sava zidal lepe nove samostane in cerkve, ki še zdaj stojijo na Sveti Gori.

Stari, pobožni oče Nemanja se naveliča vlade in tudi on gré v samostan Studenico, pod imenom Simeon leta 1195, kjer je dve leti ko menih živel in potem pa je šel na Sveto Goro k svojemu sinu leta 1197., kjer je več cerkvá in samostanov sezidal, med katerimi je najimenitniši Hilandar. Nemanja I. ko menih in srbskega naroda svetnik pod imenom Simeon kmalu umrje na Sveti Gori in pokopan je bil v samostanu Hilandaru.

(Dal. prih.)

Dopisi.

Iz Pariza. (Velika razstava.) Razstava v Parizu, o ktere je bilo že toliko govorjenja in za katero so se delale tolike priprave, pričela se je srečno in sicer 11. marca, prav za prav pa še le 1. aprila, kajti ta dan je bil kot oficialni odtvorni dan zaznamovan in je 2. aprila tudi cesar Napoleon razstavo obiskal. Mnogo mnogo zanimivega je tu videti iz raznih krajev svetá skupaj nanesenega in marsikaj se dá naučiti. Kar je posebno važno pri tej razstavi in ji daje še posebno vrednost, je to, da bode morebiti zadnja za dalje časa, kajti da bi razstava na Dunaji se kmalu ustanovila, je težko verjeti po tem, kakor stvari zdaj stojé. Skoraj gotovo bodo prišli po pariški razstavi, ki zaznamuje dóbo mirú, viharni in nemirni časi, zatoraj naj porabi vsakdo priliko, ki se mu morda ne bo zopet tako hitro ponujala. Kdor hoče študirati ali se kaj učiti, storí

najbolje, ako pride meseca majnika sem; komur pa je mar veliko hrupa videti, ta naj počaka do razdelevanja svetinj in premij. Od zadnje velike razstave v Londonu pač industrija ni storila posebnega koraka naprej; nemirni vojskinci časi niso bili prijazni tacemu napredku. Le v eni reči se je v tem kratkem času veliko storilo, in to so razrušivni in morivni instrumenti. Posebno se odlikuje Pruska z velikanskimi topovi. Kakor povsod mešate se tudi tukaj resnica in neresnica. Razstava ne bode sicer v vsem taka kakor se je trobilo po svetu, imela pa bode vendar obilo zanimivega, prijetnega in tudi podučnega. Za istega, ki se hoče česa učiti, je pa še bolj pripravna nego so bile prejšnje razstave, kajti stvari ene in iste baže so skupaj razstavljene, čeravno so iz raznovrstnih dežel. Tako je dana ogledavcu prilika, da primerja drugo z drugo in se tako uči.

Iz Kroke. (Očitna zahvala sl. dež. odboru v Ljubljani.) Česar smo želeli 5 let, dosegli smo letos po národnih naših poslancih, namreč to, da smo dobili stenografične zapisnike deželnega zbora kranjskega. Zato se tukaj očitno zahvalujemo sl. deželnemu odboru. Prisrčni tej zahvali pa podpisano županstvo dostavlja do sl. deželnega odbora ponižno prošnjo, da bi se od vsake seje deželnega zbora stenografični zapisniki sproti razpošiljali, da vendar koj na tanko zvmemo, kaj se za nas dela ali kaj zoper nas snuje.

Županija v Kropi 2. aprila 1867.

J. Zupan, župan.

K. Pibrovč.

J. Varl.

Iz Kranja 12. apr. — V nedeljo 31. marca smo imeli v naši čitalnici izvanredni zbor, v katerem smo po novih nedavno potrjenih pravilih nove odbornike izbrali. Za predsednika je bil g. M. Pirec, župan našega mesta, za podpredsednika g. Leop. Jugovic trgovec in deželni poslanec, za blagajnika g. Fr. Dolenc za tajnika g. D. Šavnik, in za knjižničarja gosp. J. Pajk gimn. profesor izvoljen. Zraven teh so še bili izbrani za odbornike g. dr. prava J. Strbenec in trgovci gospodje France Krisper, Ferd. Sajovec in Fr. Kadilnik. Odslej šteje naš odbor devet članov; vse navdaja blaga volja, da bi se lepo pospešilo društveno naše življenje. Naj bi jih vsi udje podpirali kar največ morejo, saj vedó, da iz malega raste veliko, ako združene moči v složnosti delajo na isti pošteni cilj. To pa bode vprihodnje tem bolj treba, čem silneje si nekteri zakotniki prizadevajo, med ude čitalnične ljujlika „dvalizma“ sejati. V to vrsto štejejo onega dopisnika, ki pod krinko „Kokerčana“ v „Slovenca“ dopisuje. Ako ta dopisnik misli, da s svojo neslano pisarijo dober namen doseže, rečemo mu, da se moti, kajti njegovi dopisi nikogar niso spreobrnil, kri pa mnogim po nepotrebnim zagreli, in to takim ljudem, ki so vedno za národno stranko stali in za njo delali. Zato nas navdaja celó ta misel, da dopisi prihajajo iz zakotja nam nasprotnega, in da kakor razbojniško kamenje merijo na združbo narodne stranke. To se prav očitno iz tega vidi, ker se omenjeni „Kokerčan“ v drugem svojem dopisu neizmerno veseli uspeha svojega grdega dela ter si srce s tem hladí, da je med dobrimi prebivalci kranjskega mesta bakljo razdora in srda zanetil! Da ta „Psevdo-Kokerčan“ razmér našega mesta celó ne pozna, kaže dovolj to, da našim mestjanom lekcije daje, kako naj pri prihodnjih volitvah se obnašajo. Ali je „Kokerčan“ takrat, ko so neodvisni Kranjci, kakor en mož za svojega kandidata glasovali, v kakem gozdu les za svoje neotesane dopise sekal, da tako nevedno piše o volitvenih zadevah? Naj se „Kokerčan“ nikar ne ziblje v misli, da obiraje in psovaje kranjske „purgarje“

„Slovincu“ naročnikov v Kranji vabi. Ako pa je on take abotne misli, odkritosrčno rečemo vredništvu „Slovenčevemu“, naj odbacne take dopise, ki delajo le škandal, pa ne koristijo národní naši reči, in škodujejo listu samemu. Med poštenimi in vrlimi prebivalci našega mesta prepír in neslogo sejati, to more le nepreviden ali pa hudoben človek — takemu pa, naj je une ali te vrste, naj se ne dovoli beseda v javnem življenji. Kamo neki pridemo, ako se razdražijo národní jaki med seboj?!

Iz Cerknice 14. apr. J. J. — 10. dne t. m. imeli smo velik strah v našem trgu; začelo je goreti ob 4. popoldne na južni in vzhodni strani trga, in predno so bili ljudje skupaj, so bila že tri poslopja v plamenu; pogoreli so trije kozolci, en skedenj, ena hiša in en hlev. Najbrže je zopet lula (fajfa) ali smodka bila kriva. Skoraj vsako leto Cerkljane ogenj straši in opominja, da bi si zavarovali svoja pohišta; al žali Bog, da jih je še prav malo zavarovanih! Da bi se vendar zdramili in spoznali to dobroto, ker nesreča nikoli ne počiva!

Iz Ljubljane. Tihi teden je tudi v političnem življenji nastopil pri nas, kar so se vlegli volitveni valovi in je deželnega zbora konec. Mir kraljuje. Le tu in tam se z besedo ponavljajo spomini na pretekli vihari čas, in nemški časniki pretresajo poleg českega in moravskega zbora tudi dogodbe našega kranjskega. Smešno je bilo, ko si bral, kaj so pripovedovali nemškutarski „vedeži“ o naši národní zborovi stranki. Da smo v enem dnevu končali zbor, to mnogim nikakor ni šlo v glavo. To je „parlamentarna copernija“ — je rekel ta; „to morajo „Hintergedanken“ imeti“, je rekel uni; „zavoljo dr. Kluna so tako hiteli“ — je rekel tretji — da je prišel še o pravem času na Dunaj in ni službe zgubil; al dr. Klun je bil še v torek v Ljubljani in je liberalnemu ravnateljstvu kupčijske akademije samemu prepustil skrb, kako se reši iz pasti, ki si jo je samo nastavilo. Da je deželni zbor kranjski volil poslance v državni zbor, je hvalil ta; „das ist Wurst“ (čujte izrek nemške kulture!) — je rekla nova „Pressa“ — naj kranjski zbor voli ali ne voli; kdo se briga za ta zborrek! Tako je vsak jud brusil zobé na našem zboru, pa že s tem kazal, da kranjski zbor vendar ni kakošna kaj bodi reč. Al čujte kaj je prinesla stara „Pressa“ včeraj kranjskemu zboru na čast! To-le so njene besede: „Unendlich klüger, staatsmännischer und fürsorglicher im eigenen Interesse haben die Slovenen und Polen gehandelt. Beide sind die Repräsentanten bedeutender slavischer Stämme (čujte, čujte!) und beide Vertreter von Interessen, die möglicherweise wichtig werden können (lejte no!) für Oesterreichs Zukunft. Der Zug ihrer Missionen scheint bei ihrer Wahl instinctiv (lepa hvala za ta kompliment!) entschieden zu haben.“ V tem članku, da ga našim ljudem v našem jeziku povemo, „Pressa“ občuduje pamet, politično modrost in previdnost Slovencev in Poljakov. Obá národa imenuje namestnika važnih slovenskih rodov in zastopnika zadev, ki utegnejo imenitne biti za prihodnost Avstrije. Vzrok gori hvaljene „politične modrosti“ itd. pa „Pressa“ stavi v naravni nagón — instinkt, — Slovenci ne bojo zato hudi na „Préso“, da jim razžaljivi „instinkt“ poklada za temelj njihove „politične modrosti“; al to jih žali, da jih sicer „Pressa“ — hvali! Slovencem je zmiraj le to čast, da jih „Pressa“, „Triesterca“, „Tagespošta“, „Telegraf“ in kolikor je še časnikov te nemškutarske firme, obrekujejo in črtijo. Pomenljivo pa je to, da nobeden izmed teh časnikov v misel ne jemlje, kako se je védla nemška stranka v poslednjem zboru kranjskem, — kako je der immer „schlagfertige“ Baron Apfaltern omolknil, ko ga prvosednik zgrabil na politično nezrelo interpelacijo, ki jo je stavil národní stranki, —

kako se je v „hotel Elefant“ motalo to, da veliki posestniki dvakrat poprej izvoljenega pl. Langer-a niso zdaj več volili za deželnega odbornika itd. itd. Vse to je dopisnikom gori omenjenih časnikov ta hip v grlu obtičalo. Al pustimo vse to — tihi teden je nastopil po deželnem zboru!

— C. k. ministerstvo pravosodja je dalje za sodnike pri kranjskih c. k. sodnijah imenovalo te-le gospode: L. Semena za Krško, A. Muleja za Vrhniko, L. Jerovška za Bistrico, J. Potrata za Vipavo, A. Kandolini-a za Vélike Lašice, A. Urbasa za Planino, J. Laha za Radoljco, N. Moos-a za Kranj, Jož. Krsnika za Višnjogoro.

— Na predlog komisije, ki je postavljena za obdelovanje ljubljanskega močvirja, je deželni odbor privolil v to, da se sme to spomlad do 15. majnika požigati mah na tistih krajih, ki jih je komisija lansko poletje odločila za požiganje, pa se nikakor niso mógli žgati v jeseni zavoljo neprenehane deževnega vremena. Lansko leto je bilo slabo za posestnike mahú: spomladi je slana poškodovala pridelke, deževna jesen pa je ovirala požiganje, ki je na mahovitih zemljiščih to, kar na navadnih gnojenje.

— 8. majnika bode veliki zbor kmetijske družbe. V tem zboru pridejo med drugim v pretres nova pravila (štátute), katerih načrt se ravnokar razpošilja družbenim udom.

— Po razglasu c. k. deželne vlade je razpisanih 5 učiteljskih služeb na c. kr. ljubljanski normalki, in to za to (kakor razglas pravi), ker se ima c. kr. normalka, kot odgojiteljica učiteljev, na novo osnovati. Izpisane so te-le službe: dve za nadučitelja po 700 gld. letne plače, ena po 600 gold., ena za podučitelja z 400 gold., ena pa z 350 gold. Konkurenti morajo popolnoma sposobni biti za učiteljstvo, zraven pa zmožni nemškega in slovenskega jezika. Čas konkurza je do konca majnika; vsak kompetent naj po svoji direkcijski pošlje prošnjo do c. k. deželne vlade v Ljubljani. Dozdaj je bila navada, da so se take prošnje izročevale preč. konzistoriju. Če ktera šola potrebuje prerajstva v učiteljih svojih, jo gotovo potrebuje ljublj. normalka, kjer se še marsikak učitelj nahaja, ki popolnoma pravilno ne zná slovenskega jezika, ali je še tudi kateri vmes, ki ga celó ne zna — in to na ljudski šoli, ki je prva v deželi in ima izgled biti vsem drugim!

— Začasni voditelj c. kr. ljubljanske knjigarnice dr. Gottfried Muys je izvoljen za pravega bibliotekarja. — Že takrat se je vse čudilo, ko je pod Schmerlingovim ministerstvom gosp. dr. Muys iz Nemčije čez Levov prišel brez razpisa te službe za začasnega bibliotekarja v Ljubljano; tem več se čudimo zdaj temu novemu dokazu, kako se vpeljuje ravnopravnost v naše študije! Učeni g. doktor ni kriv tega, da je vzel službo, ki mu se je dala; al to saj naj se nam nikar ne zagotavlja, da se pri oddajanju služeb, za ktere imamo mnogo sposobnih domačih ljudi, gleda na domače sinove! Naši poslanci stavijo in stavijo interpelacije, da grejo — ad acta!

— Pretekli teden so začeli stari šušarski most čez Ljubljanco poderati in na levi strani delati predmostišče. Novi most bode železen, izdelan v fužinah v Dvoru. — Ob enem so zaprli tudi Ljubljanico, da se njeno korito za čevelj zniža in poravná. Zdaj pa se kaže že druga potreba, in ta je, da se poleg Ljubljanske zida kamnitno obrežje (kai), po katerem bi se poleg vode čedna pot naredila. To bi mesto zeló olepšalo zlasti ako se odstranijo tudi gnojni kanali. Stroški kamnitega obrežja po vsem mestu bi bili sicer veliki; al prilike lepe tako, kakor je zdaj, ko je dragi jéz za zaprtijo Ljubljanske že narejen in se korito Ljublja-

nično iztrebi, ne bode kmalu več. Naj se tedaj stvar resno prevdari! Kar pa se tega tiče, da se korito Ljubljance iztrebi in vodi kmalu spet pot odprè, mislimo, da bo deželna vlada in mestna gosposka vso svojo pazljivost na to obrnila, da se to prav hitro dovrši, kajti ne le to, da nekteri obrtniki potrebujejo zmiraj vode, temuč tudi zdravje mestjanov zahteva to, da se delo poprime z obilnimi in pridnimi rokami in brž dokonča. Treba, da to očitno izrečemo, ker dolgočasno cincanje v Gruberjevem kanalu nam je še v nemilem spominu.

— Cesar so zemljiščni posestniki že davno želeli, začelo se bode, kakor „Laib. Ztg.“ pravi, prihodnji mesec, namreč to, da se bode pregledal (revidiral) kataster. Trije inšpektorati pridejo z 84 uradniki zemljo meriti: eden bo imel svoj sedež v Kranji, drugi v Ljubljani, tretji v Novomestu. Kako pa je za Notranjsko, ni povedano.

— Umril je slavni nemški prirodoslovec Rossmässler, čegar knjiga „štirje letni časi“ kmalu izdà Matica naša. Tako zanimiva je po svojem obsežku in tako lična po slikah, ki so med tekst natisnjene, da je bode gotovo vesel slovenski svet.

— Slavni naš pesnik Koseski nam je po prijatlu iz Trsta dal preradostno sporočilo, da še to poletje, ako mu je zdravje milo, dokonča prevod krasne Byronove pesmi „Mazeppa“, in jo izroči „Novicam“, katerim je neprecenljiv ponos to, da hranujejo v svojih listih dela našega mojstra, ki je v slovstvu našem stvaril novo, slavno dôbo. Radujemo se pa temveč tej novici, ker nam priča, da ženijalni Nestor naših pesnikov se je po večletnem bolehanji zopet popolnoma ozdravil (kajti „Mazeppa“ zahteva krepkega duhá) in da more še marsikak biser pričakovati iz njegovih rok.

— Pretekli teden je dodelal domači mojster Peter Toman veličanski spominek neumrle pisateljice slovenske Josipine Turnogradske, kterege ji stavita gosp. dr. Lovro Toman in gosp. Ivan Urbančič. Izvrstno izdelani spominek iz nabrežinskega, ko zvon donečega marmeljna se je že pripeljal na pokopališče v Gradec, kjer počiva nepozabljiva pisateljica, in je tudi že na grob postavljen. Na tej lepi 4 voglati, 2 sežnja in 4 čevlje visoki piramidi se beró sledeče besede:

Tu leži

Josipina Turnogradska,

pisateljica slovenska

rojena Urbančičeva 9. julija 1833.

Umrila omožena Tomanova 1. junija 1854.

Kdor dušno živi, ne umrje!

— Gosp. dr. Tancer, zdravnik za zobé, je za nekoliko dni zopet prišel iz Gradca v Ljubljano, kjer ostane do 25. dne t. m., ne pa do 20., kakor je oznanjeno v današnjem oglasniku. Da si je res, kakor tudi zasluži, zaupanje pridobil pri nas, kaže to, da je mnogo ljudi brž po njegovem dohodu prišlo k njemu pomoči iskat.

— V pondeljek popoldne je po mestu, zlasti po velikem in starem trgu, popadal neznan lovsk pes, ki je stekljíne zeló sumljiv. Mestna policija ga je dala v živinsko bolnišnico v preiskavo. Naj vsakdo svojega psa, ki ga je uni napadel, brž dá konjedércu, dokler se po preiskavi ne odloči, kako in kaj.

— Treba, da zgodovino volitvenih dogodeb na Kranjskem kompletiramo s tem, da c. k. deželna vlada je pismeno pohvalo dala učenikom ljubljanske gimnazije, normalke in realke, kateri so pri ljubljanskih volitvah glasovali za kandidata nemškega centralnega odbora, a ostro grajo onim, ki so glasovali po nasvetu narodnega volilnega odbora. §. 39. deželnega volilnega reda: „Die Stimme nach freier Ueberzeugung, nach dem besten

Wissen und Gewissen abzugeben“ — kje si? — Al še ni vse. Učitelja vipavske glavne šole je ukazala, naj se mahoma prestavi za podučitelja v Črnomelj, in črnomeljski podučitelj pa za učitelja v Vipavo, in konzistorju je podala dotična dekreta, najju pošlje prizadetima učiteljema. Prečastiti konzistorij, ki ima v zadevah ljudskih šol tudi besedo, se sicer ni ustavljal temu, da pošlje vladin dekret učiteljema, al ker pa on nič ne vé, o čem se je pri volitvah pregrešil učitelj vipavski, želi poprej preiskave, predno se sodba izreče. In to je prav naravno, kajti ni prvokrat na svetu to, da ni še kriv, kdor je tožen. Povsod je natanjčne preiskave treba, in prav posebno pa še o volitvenih zadevah, o katerih se je na Kranjskem v enem mesecu več grešilo zoper 8. zapoved božjo, kakor sicer v 10 letih!

— (Svilorejcem na Kranjskem.) Kdor še ni s semenom svilnih črvičev preskrbljen, naj se brž obrne na gosp. Miha Skubica, kaplana v Ribnici, kjer se še zdaj nekoliko prav zdravega semena dobí in sicer lot po 4 gold. Če kdo več vzame, se mu pri ceni pregleda.

Novice iz deželnih zborov.

Deželni zbor česki.

Ravno isti dan kakor kranjski zbor pričela sta svoje seje tudi zbor česki in moravski. Žalibog je tukaj nenaravna nemška večina, ktera nobenih tudi najpravičnejših zahtev narodnih ne usliši. O volitvi velikega posestva in njeni veljavnosti glasovali so v českem zboru véliki posestniki sami tudi za veljavnost svoje lastne volitve! Razdraženost narodnjakov českých je jako velika in si stojite nemška in česka stranka zlo sovražni nasproti. Že to je razdražilo Čehe zeló in to po pravici, da za maršala (deželnega glavarja) in prvosednika zbora imenovan je grof Hartig, ki celó nič ne zná česki, za njegovega namestnika pa dr. Limbek, ki le slabo lomi česki! Česki poslanec baron Vilani stavil je predlog, naj se volitve velikega posestva ovržejo, kajti godile so se kaj napačne stvari. Ravno taka se je godila pri nekterih družih volitvah, vendar so bile vse potrjene. Oj nemška pravičnost! Proti volitvam velikega posestva vložil je grof Clam-Martinic temeljit protest, na kterege se pa nemška stranka celó ni ozrla. Kako protinaravno večino imajo Nemci v českem zboru, prav očitno kaže nam veliko posestvo, kajti februaristični veliki posestniki, ki so zmagali z pomočjo vladino, imajo skoraj za polovico manj posestva in plačujejo tedaj veliko manj davka kakor narodni česki veliki posestniki, med kterimi so najslavnejša imena českega plemstva. In vendar so oni po nenaravni sili v manjščini! V deželni odbor česki voljenih je 6 Nemcev in le 2 Čeha (Rieger in Sladkovsky), čeravno je Nemcev 1¼ milijona, ki imajo 6 zastopnikov, Čehov pa 3 milijone, in ti imajo le 2 zastopnika! Ali ni to narobe svet? Ni tedaj čuda, da vse seje prečudno sestavljenega zbora bile so jako viharne in nam kažejo, da zbor v tej zopernaravni obliki ne more obstati. Krepko so povdarjali narodni česki poslanci svojo pravico, pa zahtevali tudi to, da se jim vsaka reč pové v slovanskem jeziku. Nekatere seje bile so zarad tega celó burne kakor še nikoli poprej! Dr. Klaudi je protestiral proti temu, da bi le deželni uradnik ali sekretár naznanjal Čehom v njih jeziku to, kar Nemci slišijo naravnost iz ust prvosednikovih. Ves centrum, kjer sedijo Čehi, podpisal je ta protest. Posebno hud je bil boj zarad volitev velikega posestva. V temeljitih govorih so dokazovali narodni poslanci velike krivice, ki so se godile; Nemci bili so